

AYRE

M E C M U Ā Y A
Z I W A N Ī

Amor: 11
Adar 1987

ON AYRE

AYRE är en språktidskrift som tar upp språket dimli. Det är den första och enda språktidskrift som publiceras om och på dimli. Tidskriftens ändamål är att samla och publicera språkets folkloristiska värden, identifiera och standardisera språket.

Dimli är ett okänt språk som talas av nästan tre miljoner människor i Kurdistan, dvs Östra Turkiet. Men det finns fortfarande en diskussion om språkets identitet. Å ena sidan kallar man det en dialekt av kurdiska, å andra sidan ett självständigt språk.

AYRE's åsikt är att det finns stora skillnader mellan dimli och kurdiska. Därför är det möjligt att avgöra om dimli är självständigt språk, alltså ett språk som tillhör den iranska grenen i indoeuropeiska språkfamiljen. Men ännu är det för tidigt att vara säker på detta. Innan man avgör detta behöver man fler skriftliga verk, tror vi.

ABOUT AYRE

AYRE is a language journal covering the language of Dimli. It is the first and only language journal published in and about Dimli. The purpose of the journal is to collect and publish the folkloristic values of the language and to standardize it.

Dimli is an unknown language spoken by nearly 3 millions of people in Kurdistan, in eastern Turkey. One still discusses the origin of the language. On the one hand it is considered a Kurdish dialect, on the other hand, an independent language.

AYRE's opinion is that there are great differences between Dimli and Kurdish. Therefore it is possible to decide that Dimli is an independent language, thus, a language belonging to the Iranian branch of the Indo-European language tree. But, it is still too early to be quite certain about this. Before a final conclusion, one needs more written proof, we think.

AYRE

M E C M U Ā Y A
Z I W A N Ī

ISSN 0283-2240

MIRODÊ, LA MIRODÊ!
EZ RÎHAT NÊMRENA!..

Ahmed Arif

Hûkmatê Tırkiya'yo Dêrsim'î
keno veng. Êyê hema hema
pêro dewan cadê xora
qalaynê wu risenê hetê
rozaway. Êyê xelqê ma Tırkan
miyandi vilakenê kî xelqê!
ma asimile wu vinibo.

Amor: 11
Adar 1987

AYRE

MECMUAYA
ZIWANI

Ser: 1987
Amor: 11
Redaktoré cı: Ebubekir Pamukcu
Edres: c/o Pamukcu
Idholmsvägen 143 tr 1 127 47 SKÄRHOLMEN
Postgirokonto: 492 79 06 - 0

AYRE • SPRÄKTIDSKRIPT • År: 1987 • Nr. 11 •
Ansvarig utgivare och redaktör: Ebubekir
Pamukcu • Adress: c/o Pamukcu, Idholmsvägen
143 tr 1 127 47 SKÄRHOLMEN •
Postgirokonto: 492 79 06 - 0

Författares Bokmaskin

T E Y E S T E Y

Newroz. E. Pamukcu	1
Ez Xora Perakon. Hese	2
Awayé Nugten.	3
Rêşawayê Dimli. E. Pamukcu	4
Bano Newe. Ardwan	8
Hirê Mordem. Ard. Usxan	9
Ez To Géna. X. Nuri	11
Hirê Merdumi. Ard. O. Mann	12
Namisê Ceni. M. Elişan	13
Lu wu Qulo Serepirçiniya. Ard. M. Çermug	14
Siltan'a Xasek. Ard. M. Çermug	16
Ez Bê Welat Nino. Usxan	17
Kam Kisiya? Usxan	17
Ma Ha Yenê. M. Elişan	18
Lacê Mı. M. Elişan	19
Cemê Sey Momıdan. Zilfi	20
Najni Zeyneme. Hese	21
Mirê Ayvo. Hese	21
Kê Se Va? Karl Hadank'i Va Ki. Çr. E. Sever E. Pamukcu	22
Wicudê Merdimi.	26
Suka Rızay. A. Duran	27
Dı Beyannamey	29
Kitabê Newey	32

NEWROZ

AWAYÊ NUGTEN
EZ XORA PERAKON

Ebubekir PAMUKCU

Ze ki pilê ma vanê, verê zaf wexti welatê ma destê zalimandı mendı. Serê nê zalıman zi Dehak'ı. Dehak zaf zalımbı... Tayni vanê, dı teney marê Dehak'i bı, ew nê mari mezgê merdimiya warıbiyê. Dsera, celladanê Dehak'i herg roz çihar xorti birnayê wu mezgê cı dayê nê maran... Tayn zi vanê ki zew iletêdê Dehak'i bı. Dermanê nê iletı mezgê xortanı. Qandê coy herg roz çihar xorti biryayê semedê iletêdê Dehak'i. Ew ancına ze ki vanê, celladê Dehak'i merdimêdo wini hend zalım nêbi. Xortanê gü-nayê cı ameyê. Coka herg roz ki eskeran çihar xorti tepistê wu ardı cı, ey dı teneyê cı birnayê wu dı teneyê cı zi miyani varadayê. Eyê ki re-yayê, remayê koyan u şops xo kerdê vani... No hesab xelqê ma Dehak'i desta zaf cefa anta. Lavrê no wina nêsiyo. Rozê Kawa pêro xelqi ardano çorşmey xo wu sere hewadano. Lejêdo zaf gird beno. Peynidi kalikê ma Dehak'i kişenê wu pêro zalıman qewrnenê.

İ-te o wextra na pey kalikê ma herg ser a rozda reyayışidi rosan kenê. Nameyê nê rosani zi NEWROZ nanê pa.

NEWROZ, ze ki nameyê ciyo sero, roza newi temsil keno. Rêçê na kelima zıwandê madeyo. Dı morfemanra vırazışaya: "newe" ew "roz". Lavrê no rosan, Fırat'ra hetê deştanê İran'i, ê pêro xelqano. E, pêro waryantê mesel ze-wi niyê; na rasta. Lavrê himê pürkin zewo, ew unsurê mühimi hema hema ze-wiyê. Yanê na mesel sero zu wertaxeyêda ma esta. İşte na wertaxeyra mayê nay vezem: 1- NEWROZ, reyayışê ma, serbestey u xoserbiyayışê ma temsil keno; 2- NEWROZ, brayına ma sero şayidey keno; 3- NEWROZ, zalıman verdi dosteya xelqan temsil keno.

Lavrê neka serbestey u xoserbiyayış hewna mara duriyê. Wexto, Kawa'y zew Dehak'ê kiştı, la neka Dehak'ê neweyê ma pastıdı çirtık erzenê, kêf ke-nê. Eyê zindanan u koyandı xortanê ma kişenê. Eyê cendırmandê xoya dewanê dı madi cirit geyrenê. Diha vêsiya cı, eyê dewanê ma talan kenê, bananê ma rişenê, ew xelqê ma welatêdê mara qewrnenê...

Winise neka no kanci NEWROZ'ê ki mayê pa kêf kem? Bındesteydı rosanê serbestey u xoserbiyayışi nêbeno! Bibo bibo, sondê leji beno. Herg NEWROZ' - dı gerek ma bîrê pêhet u brarin u dostey u demogresi sero deyri bıvazım. Zewmbi, salçonandı neqra wu zirna cınsayışa, govend antış u deyri vatışa NEWROZ nêbeno. Çım ki e ki zew roşandı semedê reyayışi wu serbestey zu şeneyêdo bibo, na şeney bañdê reyayışi sena bibo. Zewmbına, na şeney şeneya rastay nêbena ew mafnaya roşandê serbestey zi hermnena.

Ma ümud kem ki herg NEWROZ lejêdê mayê serbestey u demogresirê guniya ne-wi ew qoto newe bıdo. Ma ümud kem ki herg NEWROZ piyabiyyayışêdê marê ga-mêda newıbo.

Rosanê ma wa ma pêrinê ûmarıkbo!..

EZ XORA PERSKON

HESE

Xoê na berjiye. Valê na çê hunde gewto? Serê hardê zofime. bona isonê na, xelqê na, milleta na binê destudero? Hardê na hîrao, dewê na dawletiya. Na sew u soder gurema. Çê hona na vîsanme? Serê dinadewima, dinara xevera na çinebiye. Ma xo xode dove pêro, vînetme. Çopale her ke çinave riyê na-re, na veng nêkerdo. Veng ke kerdo, dinê nêhesno. Gosê dina na hetra çê qêro?

Wayirê na çinebiyo. Çê çinebiyo? Wayirê çari çê biyo, yê na çê çinebiyo? Ma kotvime?

Çê welatê xode, verê çoverê xode, binê bendara saridêrme? Nêverdane ke zonê xo qesey bikeme, lawikunê xo vajime, do-menunê xerê saniku vajime.

Kirê xayinu valê madero, kate sime tay heme!

Ma feqir mendime, coka zonê na ki feqir mend. Ma bime par-çey-parçey sime, zonê na ki bi parçey-parçey çê. Her xuyê na peqena zu çayera berd. Feqiren hetera na remzayme, sun-gi actera!..

Ma taê çime dulgerunê teveru, seweta keri, seweta parçe na-ni. Mara taê na dulgerunê teverude aneyra xo. Xo xora pers kerê: Na halê na seveno, na pêniya na seveno? Ma kamjime, kotra yene kate sime, xelqê na kamjiyo, namê ma rast çê-ko? Çinê u hunerê na kuyo? Lawikê na, sanikê na çê roz ve roz benê vind? Çê çayê radunde vengê na, roznamedî çonê na, televizyondî resnê na nêvajino?

Serê hardêde, binê esmende lal u qêrme. Zorê hukmatino xa-yino heni çêyo na ke, na destê xo kerdo xo verra piyê na nêkuna...

AWAYÊ NUŞTEN

4

NUŞTIŞÊ NAMANDÊ XELQAN U Ê ZIWANAN

Zê ki yeno zanayîş, mayê herfa sifitiya pêro namandê xüsvaiyan gird nuşem. No meyandî eve tabîl na herfa sifitiya namandê xelqan u ê namandê ziwanan zi gird nuşî. Ma vana ki "Kürdi", "Tirki", "Swêdi", "Esb... Iavrê na di ki wina nuştîşa, namayê xelqî wu ê ziwaniyê benê têtewr. Çiyskerdişê cidî problemiyê vixyenê.

Mesala na bewna qisaya "Kürdi". Di namayê "Kürdi" estê: 1- Forma vîsikerdişê kelimaya "Kürd"; 2- Namayê ziwandê Kürdan... Vêsiye çî, na kelime zu qisa miyandî sene biba girwe zi. Ma vana, "Ê Kürdi." Elya ka-limaya "Kürdi". girweyê qisaya, ew tay di morfemî estê: 1- "Kürd", neme-yê sew xelqî; 2- "î", forma waxte herayiya fiilo altkeridê "biyayîş"î.

Deera noya tepeya madê herfa sifitiya namandê ziwanan werdî, ê xelqan gird binu-în. Ew mado miyabeyndê namandê xelqî wu ê affikax vîsikerdişî zi apostrof nênuşim. Yanê no xüsvadî awayê na wina beno:

1- BERFA SIFTIYA NAMANDÊ ZIWANAN WERDÎ NUSYENA;

2- BERFA SIFTIYA NAMANDÊ XELQAN GIRD NUSYENA;

3- MIYABEYNDÊ NAMANDÊ XELQAN U Ê AFFIKAX VÎSİKERDIŞIYA APOSTROF NÊNUŞYENA.

Çend nûnancy:

Ê serandî Anadolî wu Fezrabotan'dî zaf milatî têtewrbî: Rumi, Êrmeni, A-suri, Erebi, Persî, Kürdi... (E. Paçkcu, Kelimeyê Mayê ki Tirki Fi-yandî)

Swaylek zi inarê dimli vano... (M. Çermug, Swaylek)

Jew Dimli rajê sino ankê. (T. L. Todd, Çirincle)

Aynora çandê hebi Kürmançî ew çandê hebi Dimli (Zaxa)bi.

(Malnisanîj, sew raportaçira)

RÊZAWAYÊ DIMLÎ

Ebubekir PAMUKCU

Dimlîdî kîsta rêzawaya, qisey çîhar babetiye:

- 1- Qisaya senik;
- 2- Qisaya pêbestî;
- 3- Qisaya persî;
- 4- Qisaya bedelyayî.

QISAYA SENIK

Rêzawayê qisaya senik, eve babetê girwey u babetê objektî ca bi ca bedel-yeno. Qandê coy gerek merdim diha nezdîra bewniyo qiserda senik. Yanê merdim gerek kerdedê ciya, gerek girwe, ew gerek zî objektê ciya qisera senik diha nezdîra bîsînasno. E ki ma wina nezdîra bewnim qiserda senik, ma vînem kî qisaya senik dî babetiya:

- 1- Qisaya namey;
- 2- Qisaya fiili.

No meyandî qisaya fiili zî çîhar babetî bena:

- 1- Qisaya fiili, kî objektê ci objektê cîsîyayîşîyo;
- 2- Qisaya fiili, kî objektê ci objektê cîraamayîşîyo;

- 3- Qisaya fiili, kî objektê ci objektê cîdîbîyayîşîyo;
- 4- Qisaya fiili, kî objektê ci objektê cîserbîyayîşîyo.

Rêzawayê qisaya namey:

Eve ummî rêzawayê qisaya namey winayo: kerde + zerf + objekt + girwe. No sîre hema hema qe nêvirneyêno. Lavrê dimlîdî zî zey zef ziwanan zew awayê esto kî eve nê away qisadî unsuro mûhim hema hema tim girweyra veri yeno. Qandê coy cayê zerfan u objektan wext wext seno bidalyo. Yanê, no wezîyet-dî ronayîşê qiser wina beno: kerde + objekt + zerf + girwe.

Çend nûmoney:

Sarê lazeki hona xizîktevi. (M. Emin, Versela Lazekê Hemed'i)

İsmel Efendi Madenîjî. (Malmîsanîj, Şêx Seid Hame Piran)

Maya ma hêkîma. (Malmîsanîj, Pîra Hawt Seran)

Ez u waxt hona domanekbîune. (Zîlfî, Dayê Mî Hêfê To Guret)

Rêzawayê qisaya fiili:

Rêzawayê qisaya fiili zî zey qisaya nameyo. Yanê:

- a) kerde + zerf + objekt + girwe.
- b) kerde + objekt + zerf + girwe.

Lavrê ê qiseyê kî objektê ci objektêdo cîsîyayîşîyo, rêzawayê ê qisînan dî-ha babetêno. Ew rêzawayê nê qisînan qe nêbedel-yeno. Rêzawayê înan zî wina beno: kerde + zerf + girwe + objektê cîsîyayîşî.

Çend nûmoney:

1- Objekt; cîserbîyaye, cîraamayê, cîdîbîyaye:

Lûye remena, sone gîlê kemorra vîndena. (Usxan, Vîzîk u Lûye)

Zerra mî, mî fekra amey. (M. Brîndar, Engîştê Fejê)

Destê ayri verdî ronîştî. (Faruq, Xal u Warîza)

Mî tay bezrê girotî. (Faruq, Xal u Warîza)

2- Objekt; cîsîyaye:

Pîtîkî beno, erzene axûre. (Zîlfî, Pîtîk)

Ez şu Unîversîta Erzurom'i. (A. Kîlîç, Dewa Mîxeylî'dî)

Smaylek zî înarê dimlî vano. (M. Çermug, Smaylek)

Sona diyarê ju qûlê kerzîk. (Usxan, Vîzîk u Lüye)

QISAYA PÊBESTI

Rêzawayê qîsaya pêbesti zi zey A qîsaya senikiyo. Yanê rêzawadê serqîsa wu qîsaya alikarîdî zew ferqê çîniyo. Iavrê cayê serqîsa wu qîsarda alikarî wext wext viryeno. Eve umumi, qîseyê umumiyê kî "kî", "çî kî" a baslekenê, nê qîsey serqîsa dima yenê; ê binise verdê serqîsaya yenê.

Dîmlidî qîseyê alikarî tayn kelimana baslekenê, kî nê kelimanê mayê vam "kelimeyê qîsaya alikarî". Dî-lidî çend teneyê nê keliman nêye:

kî
çî kî/ çîm kî
wexto kî/ wextano kî/ kay kî
senî kî
semedo kî
ze kî/ se kî

Hema ma nay zi vazim kî, merdîm rîsano vazo "Na "kî" morfema rastaya."
Çîm kî na morfem ca bi ca ber'elyena zi. Bîlhassa fekdê Dêdsim'îdî na morfem tim u tim "ke"ya.

Rêzawayê qîsaya pêbesti sero çend nûmune:

Wextano kî Şêx Seid Piran'dî, camîyo cêrîndîbî, Bray jey Şêx Evdîrehîm'î
k.q.a. k

çend hebê mehkumandî misewre kerd ow vist qereqolê Piran ser.
o g

Êdê kotîra bîzanê kî pêrîko altunê çî mî nêdave gumandari.
k o g k.q.a. o k g

Nejdiyê saray niyadano ke çenay pasay hawa baxçeo gûlî sesinde fetelina.
o g k.q.a. g z o g

Na raye kî ez tersan ke, çênêke sona piyê xora vana, u kî emir dano çen-
z k g k.q.a. k g o g k

dermu, yi kî venê mî benê qerekol. (Zilfi, Qelema Sure)
o k g o g o

QISAYA PERSI

Dîmlidî qîseyê persî dî tewrî ronayênê. Zew babetê çî zêrfê persîya, zew babetê çî zi bê zêrfê persî ronayênê.

Taynê zêrfê persîyê dîmlî nêyê:

çî/ çâ
çî çî
çî mîhal
çî wext/ çî wext
çî tewr/ çî tur
senî/ senê

kotî/ kot / kata
kotra/ kotira
kancî/ kancin/ kancin
kam/ kom/ kami/ kê
çend
se

Qîseyê persîyê kî nê zêrfandê persîyana virayênê, nînanî eve umumi kerde vernidê qîsada yeno. Cayê girwey soyinê qîsaya. Ew zêrfê persî zi tim u tim girweyra veri yeno. E kî girweyê qîser zew fiilêdo alikarîyo, wexto fiilo alikarî wu zêrfê persî piya nusyenê ew wîrdina piya girweyê qîser hesabiyênê.

Iavrê ze kî mî cordî zi va, dîmlidî bê zêrfê persî zi qîsaya persî sena ronayo. Zaf zîwanandî zi qîseyê persîyê wînanî estê. Iavrê hema hema pêrkîndî ya merdimîrê affiksêda persî lazîma (zey tîrki) yan zi merdim rêzbiyeyîsê qîser virneno (zey swêdî). Iavrê dîmlidî merdim na rêzbiyayî - qê qîser virneno ne zi kesîrê affiksê lazîm bena. Na kîsta, merdim girwey sero vatîşê xo tenêkê sideyneno.

Rêzawayê qîsaya persî sero çend nûmune:

Tu kot menda? (Fîrat, Sultan Sîlêman)
k z.p. g

Ne lao u senêno? (Zîlfi, Diplomê Beşinciye)
o.v. k g

Derdê to zi zey ê mî girdo? (M. Çernug, Xaseko Gano Zerezo)
k z g

Fra vîzîk, to xoz kîst? (Usxan, Vîzîk u Lüye)
o.v. k o p

QISAYA BEDELYAYÎ

Ze kî mî cordî va, qîsandê senikandî cayê dî unsuran hema hema qê nêvir-yêno; cayê kerde wu girwey... Cayê objektan u zêrfan wext wext viryeno, Iavrê cayê kerde wu girwey hema hema tim sabîto. Ze kî yeno virî, ê qîseyê kî tay objektan cîsiyayîsî esto, tenya inandî cayê girwey viryayê. Bê inan zu qîsaya senikandî kerde tim vernidê qîsardî, girwe zi soyindê qîser-dî yeno.

Iavrê nuştox u helbestkari tim qelema xo nê awaya nêgirêdanê. Ê qayiliyê kî nustiqêdê xodî dihe serbestîbê. Coka wext wext cayê kerde wu girwey virnenê, kî no tewr qîsandrê mayê vam qîseyê tîtewrî... Nuştox u helbestkari qîsanê tîtewrîya nustanê xo kenê dihe weşî.

Çend nûmune:

Jew hikayet qal keran torê bîra. (U. Efendi, Bîyîşê Pêxemberî, Mewluda Nebî)
o g o o.v.

To dîmera berbena na peruga kora mayê. (Deyra xelqî)
z g k

Monen bawkey keynono. (Deyra xelqî)
g k

Kerd xezîne xo miyanî eskera. (U. Efendi, Bîyîşê Pêxemberî, Mewluda Nebî)
g o k

Cend terimi:

Dimli	Swêdi	Almani	Fransîzi	İnglîzi	Tirki
afîks	Endelse	affix	affixe	affix	ek
cidîbiyyayîş/lokativ		lokativ	locatif	locative	kalma
cirasamayîş/ablativ		ablativ	aflatif	ablative	çıkma
ciserbiyyayîş/accusativ/akkusativ		accusativ	accusatif	accusative	belirtme
cisiyyayîş dativ		dativ	datif	dativ	yönelme
fiil	verb	verb	verbe	verb	eylem
fiilo alikari/hjälpverb/hilfverb		verbe	verbe	auxiliary verb	yardımcı eylem
girwe	predikat	prädikat	prédicat	predicate	yüklem
qısa	satz	satz	phrase	sentence	tümce
qısaya ali-/bisats		nebensatz	proposition	subordinate	yan tümce
kari			subordonnée	clause	
kelima	ord	wort	mot	word	sözcük
kerde	subjekt	subjekt	srjet	feature	özne
morfem	morfem	morphem	morphème	monème	biçimbirim
			grammatical	grammatical	
name	substantiv	substantiv	substantif	substantive	ad
objekt	objekt	objekt	complément	complement	tümleç
rêzawa	ordföljä	syntax	syntaxe	syntax	sözdizimi
serqısa	huvudsatz	hauptsatz	proposition	main clause	temel tümce
			principale		
zerf	adverb	adverb	adverbe	adverb	belirteç

HİRÊ MORDEM

Arêdayox: USXAN
 Vatox: AVDELİZ
 Cayê vatîşî: Dêrsim
 Wext: 1985

BANO NEWE

ARDWAN

Rozê zew mêrdek xorê ban virazeno. Xeylê emeg weno. Ban qediyeno. Milet qelîfe qelîfe yena kî bewniyo bani. Tayn vanê, "Ela xeyr kero, to bol weş virasto." Tayn vanê, "Bol weşo, la no çenge bewniyayê na kıştrase diha weş biyê." Tayn vanê, "Weşo, lavrê verê bani hetê na kıştbiyayêse odo diha weşbiyayê." Tayn zi vanê, "No çenge hetê na kıştbiyayêse odo diha rindbiyayê."
 Çi sereyê sîma bitewna, bani mêrdekirê kenê tamsal. Mêrdek vano, "Ez se kera? Herg kesira vengêno vîzyeno..." Soyındî, mêrdek gêno, tekerî keno bani bîna. Zewê ame wu va kî "Ban hetê na kışta bewniyoye odo diha weşbo.", mêrdeki hema ban tada a kışt. E kî zewê ame wu va, "Çengey bani hetê na kışta bewniyayê, odo diha weşbiyayê.", mêrdeki hema ban tada a kışt. Soyındî pêro vanê, "He Wells!.. Wells to banêdo bol weş virasto!"

Hirê mordem benê. Nê zaf feqir benê.
 Rozê na hirê mordem künere raê sonê. Vanê "Some, Xızıraleyhisselam'ra mîrodê xo bîwazime."
 Zaf sonê, senik sonê, rastê mordemê yenê. Niyedananê ke mordem hêgêde cîte keno. Na ta rameno sonê, da ta çineno yeno. Ni sêbenê. Sonê leyê mordemek. Selamnaleykim, aleykimmeslam, xal xatir perskenê.
 Mordemek ninera pers keno, vano:
 "Keta sonê?"
 Mordemra vanê:
 "Some leyê Xızıraleyhisselam ke cîra mîrodê xo bîwazime."
 Mordemek vano:
 "Mîrodê sîma çîko?"
 Jê vano:
 "Mîrodê mî... Ez çewres mie wu ju kî qonax wazen."
 Iye binra pers keno. O kî vano:
 "Ez kî jê seray u çewres cariyê wazen."
 Iye binra pers keno. O kî vano:
 "Ez kî ju çênêkêde sîte pake wazen."
 Mordemek vano:
 "Yê sîma hurdimene, mî mîrodê sîma da. Sîma sîrê."
 Yê hurdemena sonê.
 Mordemê peyênra vano:
 "Yê to zaf zoro. Caê ju çênêkê esta, a kî nîka hae deniskar nanê ru."

Ala sime, se keme..."

Hurdemena mordemek künera rae, sonê. Sonê verê çeverê çe çêneke. Mordemek iye binra vano:

"So zere. Iye ke ame çêneke wazenê, zeredere. So ronise. Ine ke ci da to, vaze teww..."

Mordemek sono zere. Selam, xal xatir perskenê. Deniskarci qesey kenê..

Piyê çêneke vano:

"Se miye, di sey mänge, poncas zern..." Vano ke vano.

Deniskarci vanê:

"Bra ti zaf çi mi wazena. Na honde çi mi kotra biyame?"

Mordemek uza xilbeno, vano:

"Teww!... Çi xa senik wazena?"

Deniskarci vanê:

"No honde qolind kam dano?"

Mordemek xilbeno, vano:

"Ez dan!"

Piyê çêneke vano:

"Ti ke çena mi wazena, şertê mi estê..."

Mordemek vano:

"Şertê to çikiyê?"

Piyê çêneke vano:

"Qolind ponc sey miye, hirê sey deva... Ju ki, çena mi ke biyê veyvike, verê semuga mädê ju çardaxê viraze. çena mi ke biyê veyvike, şiyê, gereke tij ci mesano."

Mordemek vano:

"Apê mi nao vere çoverde. Ala cira perskerine, se vano."

Mordemek sono tever, mordemekra vano:

"Piyê çêneke mira honde çi wast... Se bikeme?"

Mordemek vano:

"Qolay... Ti pêruna qeulke."

Mordemek küno zere, vano:

"Şertunê sima pêruna qeulken."

Çêneke çeno, sono reseno mirodê xo.

Yi hurdamena mordem ki mirodê xo çênê. Herg kes xorê sono.

Hot ser vîrenêra... Na mordemo ke mîrod dano, rozê xo xorê vano, "Ala ez şêrine, mi honde mirodê mine ard hurend, ala ni se kenê?"

Künero rae sono çe mordemo ke virende çewres miye wu qonax day ci. Sono saraye. Dey kincunê kano keno pay. Sono verê sarayê, vano:

"Ez amune ke azayê sima bivêhine."

Bekçiyê verê saraye nêverdano zere. Kenê zelemele. Axa zerera zirçeno, vano:

"Çiko sima kerdo zelemele?"

Bekçiyê verê çêver vano:

"Fêqirê amo, çiralix wazeno."

Axa zerera zirçeno, vano:

"Zere meverds! Berzê tever, sîro!"

Mordemek erzenê tever, sono... Nafa ki sono qonaxê mordemekê werti. Sono ke mordemek biyo pasa. Çewres cariyê ki verde gurayanê... O sono ke sîro zere, uza ki nêverdane zere.

Nafa ki sono leye mordemekê payên. Sono ke mordemek ju dewede biyo şoane. Soder malê dewe çeno, sono; sonde çeno yonc. Ciniyê ki, sonde ke ame, verva ci sono. Çiyê ke teyvi cira çena, mal kena zere. E ke ame çe, xizmetê ci kena.

Onca, rozê şoane maldero... Na mordemek sono çe şoaney. Ciniya şoaney niyadana ke mordemekê amo. Çewer werte kül u dero kine qaniye sero geste merdo. Mordemek ana, kena cil, orxan dana pîra. Cîrê yemeg pozens... Beno vera sond. Şoane mal dota ano, niyadano ke çînêke verva ci niyamê. Meraq keno. Yenc çe. Cîncêkera vano:

"Ça verva mi niyama?"

Cîncêke vanê:

"Axa, meymanê ma ame, coka verva to niyamune."

Mordemek vano:

"Osu meyman ca verdano yeno?... Daha rind ke niyama."

Şoane sono leye mordemek, lew nano destra, xal xatir perskeno.

Mordemek vano:

"Xal xatir kotiyo? Qe pers meke... Nêwasno, mîren."

Şoane vano:

"Dermanê to çiko?"

Mordemek vano:

"Dermanê ma derwusa hot asmên ke sara birna, gon ke kerde külunê mi - ra, ez ben wea."

Şoane vano:

"Derwusada ma esta, hot asmêna. Lazeko. Haq ses ser domu ma nêda, ses serru tepeya da ma. Ez qeul ken ke torê sare bibirnine. Ama ciniya mi qeul nêkena. A zaf zêretanika."

Beno son. Sonê küne ra... Şoane ciniya xora vano. Cîncêke heredina.

Şoane vano:

"Cîncêk, ez na derwuse na mordemekra sare birnen. Ti se vano vaze..."

Sono, toride urzeno ra. Lazek ano, sare birnen. Gon keno mordemekra. Onca sono küne ra. Sewa letera tepeya niyadano ke derwuse berve. Urzeno ra ke lazek besîvede, taa ki zern nêro...

Mordemek raera sono, rastê yi di mordemo yeno. Yi mordemek vanê:

"Ma hewn di... Ze ke mal u milkê ma bi, qonaxê ma bi... Nika onca a - meyme tade vejayme."

Mordemek vano:

"Sima hewn nêdi. Sima mira mîrod wast, mi ki mîrod da sima. Ama sima ez nas nêkerdine. Ez estna tever. Coka mal milk pêro simara guret."

Ni uza poşman benê. Kar karra vêrd ra. Mordemek raa xora sono, yi ki raa xora sonê.

EZ TO GÊNA*

Xalê NURÎ

Yew roc, yew mîrdimo extiyar bi. Namey çê Xalê Hûs'bi.

O. hewîts-êştês sera, yew keyneki rimneno.

Keyneki tira wana:

"Xalê Hûs, ti mi benê kûra?"

Xalê Hûs wano:

"Ez to bena, xwiri gêna."

Keyneki tira wana:

"Ti mi gêne, feqet ez to nêgêna!"

Xalê Hûs wano:

"Ti wazena mi bigi, ti wazena mi megî, ez to gêna!"

(*) Ma na mersel, MÎRKUT'ra girota. MÎRKUT, Kovara Her Tistî Ye Ji Bo Herkesî Ye... Xwedî u Berpirsiyar: Mahmûd LEWENDÎ.

HİRÊ MERDÜMÎ

Arêdayox: Oskar MANN

Cayê vatîşî: Kor

Wext: 1906

Hirê merdümü si ju rîra. Hazreti Xidir raşt ame. Va:

"Şîma sonî kotî?"

Va:

Ma şonî, pera qezenckenni."

Hazreti Xidir va:

"Şîma peran pay se kennî?"

Ju merdümü va:

"Ez xûri ana pay ju cinîa salîh genna."

Ju zi va:

"Ez ana, pay benna şêxîslam."

Ay hirîni va:

"Ez ana, pay benna paşa."

Hazreti Xidir'i ju kaxitî da mordımı verîni; tayn wel day mordımı diyîni: ju axçe zi da mordımı hirîni.

Hazreti Xidir'i va:

"Mîr sond buwanî: Her çi kî haqq da şîma, şîma çewîra têpiya niêdi!"

Hirê hemîni çirê sond wend.

Hazreti Xidir'i va:

"Şorên kîyanî xû!"

Hergî ju şî keyî xû.

Aw mordımı kaxitî teybi, raw wûrişt; biyo âlem. Aw mordımı wele tey, wûrişt; awniya xîzney ârdî pêro çîra aysêni. Aw mordımı axçe tê, şow wûrişt, awniya; pêlekî yi biyo purî perey.

Mordımı verin bi şêxîslam. Mordımı diyîni xori ju cinîya salîh girot. Mordımı hirîni bi paşa.

Haqqî Êmir kerd Hazreti Xidir'i, va:

"So hirê hema mordıman bicerîbin!"

Hazreti Xidir si qonaxî şêxîslamî. Kot belkî ju rûqari, si zere.

Şêxîslamî va:

"Tî çi şêrenî?"

Va:

"Ez ameya, tî ders bîdî mî."

Şêxîslamî va:

"Şo! Tr itiyay kerdî pis!"

Kot teber, şî. Ju kaxitî dabî şêxîslam, çîra gürot. Şêxîslam hencî bi çayîl, teway nêzana. Padîşay textra şêxîslam na ro.

Hazreti Xidir şî key paşay, şî zere.

Paşay va:

"Tî çi şêrenî?"

Va:

"Ez feqîra. Çand rojî mî weyskî!"

Paşay va:

"Şo! Cay tû çiniyo!"

Hazreti Xidir'i aya wela kî daybî cî, tira gürot; wî zi bi feqîr. Şî key ay mordımı cinîya salîh wastî. Pêrî ji kerd a. Selam da. Jini-yekî va:

"Tî kamî?"

Va:

"Ez rîyana. Ez ameya, tî çand rojî meqatê mî bikirî."

Jinêkî va:

"Tî sero çimoni mî ser amey."

Nist ro. Çinêkî kinçî jê tira wastî, kinçî newey day para.

Merdey yay çand ame, va:

"Inî kamo?"

Çinêkî va:

"Xerîbo. Çand rojî ma kennî wêye!"

Merdey çinêkî va:

"Tû zof hol kerda."

Hazreti Xidir xû kerd aşkîra. Va:

"Ez hazreti Xidir'a. Rêyera ez ra-tî şîma ameya. Mî şîma hergîjuy çikî da. Ez ameya, mî amezî tû tecrîbe kerdî. Sozî xû sero nêvinertî. Tî amezî netî xu çîra giroti. Inî zi torî. Tî leyaqî; sozî xû ser vinertî. Haqq tura razîo."

NAMISÊ CENÎ

Mihê ELİŞAN

Rocara rocêk, yew cenî wu yew mêrde benê. Nê mesley nomîs ser mî-naqêse kenê. Mêrde cenî temî keno, vono. "Tî gerek teberra nêgeyra, keyira nêveciya!" Ew dima vono, "Comêrd comêrd nêbose nomîsê cenîyo çinkew." Ceniz mêrdara vona, "Yew nêşken nomîsê yew bipawo! Namîsey u bînamîsey dest mardîmedo! Namîsê her kesiz destê yidew!" En vatey ser mêrde hêrs beno wu ceney xora vono: "Ez nêbo, namîsê to çinkew!" Ceniz hêrs bena, mêrdara vona: "Bê ma şert bikerê!" Mêrde vono, "Wu bô!" Ew sert kenê.

Cenî hema warzena, ardî dekana taşt. Veyndana mêrdî, tira vona, "Destê mî ardîni, wa pêşê mî ardî nêbo. Hela bê, pêşê mî bid qayme." Mêrde pêşon ya dono qayme wu girêdono.

Cenî şîna war. Ber akena, ewnêna küçe. Vinena yew ha ravêreno. Veyndana mêrik, vona, "Bê!" Mêrik aqeyreno, yeno. Cenî destê yi gêna, bena axûr. Tira vona, "Mîdî güre bik!" Mêrik güre ken, qedinen. Cenî ber akena, yi kena küçe. Tira vona, "Torê oxirib!" Mêrik şîno.

Cenî şîna cor. Veyndana mêrdey xo. Tira vona, "Mêrde, yew omê nomîsê mî. Ew gürey xo kerd u çî. Toz yir pêşê mî day qayme." Rempa mêrdî şîna. Cenîra vono, "Heqê to esto. Ez neheqa. Yew nêşken nomîsê yew bipawo."

LU WU QULO SEREPIRÇINIYA

Arêdayox: M. CERMUG

Vatox: RAYBER

Cayê vatîşî: Dormareyê Çermug u Sewreg.
(Mersel, Almanya'ya Federal'da
qeydîbiya.)

Wext: 1987

Wextê xûrê jêw beno, cîr kenê. Fiqarebî. Tebayê cî çiniyo. Cîr kenê. Cîrdî sersiya cî koyîna dorçêna. Koyîna... "Yawo!..." no vano, "Elay mirê qismet rîst." Va, "Ez emser des seriyê cîr kenê, cîta minê nîna. Ge torz dana pîro, torzê dano pîro, torzê... Ge yaxer nêvareno. Ge melle yeno. Ge qûmil yena dana pîro. Elay mirê dor dî. Qay her halde qismetê mino tey."

Şino cîrkerda xorê vano kî, "Cîrêkî, wa dew pey nêhesiyo..." vano, "Mirê zengen u hûwiya biya, ma dor anê."

No keşe, o keşe... Dor ananê. Dor tayn manena, cîniyerda xorê vano, "Tî şo herî biya." vano, "Ez diha ana."

Cîrêk şîna heta herî biyaro, wêdek akeno... Fekê cî vera, wêrê banra kîlor biyo heta fek.

Far vano, "Hey qulo serepirçîn!..." vano, "Mî se kerd to kî..." vano, "To ez cara lunaya, hewadaya? Emser vist u dî serê minê eza ne dordî. Kes qarmîşê mî nêbî, qê toxanmîşê mî nêbî. Yanê qandê çî çî to ez cara leqna-ya, hey qulo serepirçîn!?" vano.

"Ee..." vano, "Hadê..." vano, "Gayandê mino tiya..." vano, "Ma şîrê gayra perskerê. Eger va cî per, mî per. Qetlê mî torê helalo." vano.

Şino, gadê zerîra vano... Vano, "Hey gayo zerî!" vano, "No maro vano kî êdo to pera. Tiyê se vanê mirê? E kî tî mî êfkerê, belkî mî nêpereno."

Vano, "Wa serdê zîwandê to pero!"

Vano, "Çî?"

Vano, "Çîm kî to a zextî hendîk kûwê miro, to va "Dor!.. Dor!.." vano, "Qe to rojê ez rîhat nêverdeya kî... Bê zextî ez nêvato dor kî. To hûkmê zextiya ez dorkerda tîm."

"Errr!..." vano, "Dêmek kî emegê mî ney verd çiniyo!" Vano, "Harê, herê mino wişê..."

Şino herî fet.

Her vano, "Wa keftê destî pero."

"Yawo!..." vano, "Çî?"

Vano, "To him barê koliyan dînda mî ser, him zi to çîwe girot u tî pey- ra vînderdê a mî. To e ramîta."

"Eh!... Ey!..." vano, "Hadê..." vano, "Ma çîrê..." vano, luwêna ûtiya."

Şino, vano, "Waya lu..."

Vano, "Ha?"

Vano, "Gîrweyêdo mino bol to mendo." va.

Vano, "Çî çiyê?"

Vano, "Iete no ser..." Vano wîna wîna wîna... Mersel...

Vano, "Qul serepirçîno. Qul bol şeytano." vano, "E... Eyê kî lingê cî didiyê, bol şeytanê. Eyê kî sito xax wêdo..." vano, "bol şeytanê."

"Ey?" vano, "Tî se vano, mî pero?"

"Ey..." vano, "Kesî qewmê mirê hewleyê nêkerda. Hema ezo kens torê hewleyê bikera."

Vano, "Vaj!"

Vano, "Wa fîna to wîni dorekko, we fekê to zi bîdawo. To fîna bero cadê todî to êrdî bunkero." Vano, "Dêri... Mî fet zi fekê cî bîdawî."

Fekê cî daweno. Nano xo dosî ser.

Vano, "Şîma... Dîmlî yu Kürdî..." vano, "Aqilê şîma peyra yeno. Hele verra biro... Şîma hakim u mahkema ronênê." Lu vano, "Dî!..." vano, "Tiyê kenê fîna berê... Jêwado jey to herdo giro ewza cîr bikero, sersiya ey- do zi pekoyo. No fîna ode hirê mahkemara diha bigeyro." vano, "Dî xo dosî sernî..." vano, "Ber o kerera dîndî. Wa lette letabo!"

No beno marî. Sanî kî dor dano êro, dor bena lette letey. Mar miyandî mireno.

Vano, "Waya lu..." vano, "To mirê na hewleyê kerda, ezdo torê şîri ker- gi biyara."

Iu vano, "Ez bextê to bena..." vano, "Qul serepirçîno..." vano, "E to- ra tersena. Mirê kergî magî."

"Nêêê!... Nê!..."

Şino, keyedî hirê çîhar-panz kergî kano xo vîrar. Dî tazî zi peyra xo miyaneya girêdano.

Lu wîna kî çîhar-êştî lingiyê peyra yanê. Lu tîm gam gam peyda reme- na.

"Yawo!..." vano, "Way lu, tî çî remena?"

"Ia!..." vano, "Qe kergê to mirê lazîmî niyê!"

Dano kergaro, kergî qîjji kênê.

Vano, "Qîjiya yena mî, hema..." vano, "Vengê postalandê cendîrmano zi yeno mî." vano... Taziyanê vano cendîrmey... Vano "Hema..." vano, "Ven- gê postalandê cendîrmano zi to peyra yeno mî."

"Ia!..." vano, "Ka?... Mî peyda teva çiniyo da!..." vano, "Ezo torê ker- gi ana da..."

Lu tîm bîndê lingandê eyra wîna ey peyra. Tîm peyda remena, peyda remena, peyda remena... Tenekê tiyara wişê hema fekê şino... Kergan çêke- no, taziyanê vano "Ha!... Ha!..."

No kere luwer fetilnenê, o kere luwer fetilnenê... Cayo wesano ware luwerro nêverdanê. Lu zor kewna qûlê, xo veradana zîndanî bin. Diha hirê çîhar sîstî helkena, helkena, helkena... Aqil yeno heywanî sere. Yena gû- nena rojî ver.

Nêzana kî şûwaneyêdo weyşano teyşano, oyo çîra cordî lûlî ceneno. Vano qay vayo dano gûmpîngro, gûmpîngî veng vejênê.

Vano, "Hele bewnî!.. Gay va kî "Wa to pero, serdê zîwandê to pero!"

Herî va "Wa keftê destê to pero!" Ew mî qaltax va kî... Va "Fîna cadê cî- kî. Ber heruna..." Wa mî zî bivatê "Wa to pero!.. Serê zerîda to pero!..."

Na hewley mî çîrê kerd, ew o şî eskerê xo girot u ard... Tazî ardî vîstî mî dim. Ke çîniyo kî mî tiya bîkişo. Sarê mî çikero, postey mî bero, es- kerdê Rom'irê kûrkê çiyankero."

Şûwanî va, "Ezo ûtiya!"

"E!..." va, "Ez şîra kotî?..." va, "Quldê serepirçînî dest nêreyena!"

Heywanek wîzara hema boçîka xo kerd xo şaşan miyan u da pîro remê.

SILTAN'A XASEK

Arêdayox: M. ÇERMUG

Cayê vatêşî: Çermug

Rozê dewizi key mixtaridî arêbyenê pê ser. Vanê "Dewda madî camî çîniya. No wina nêbeno. Bêrê ma dest bidê pê wu dewda xorê camiyê virazê." Ew hema başley virastîsê camî kenê. Taynî zî, taynî her anê, taynî zî dêsandî girweyenê. No hesab camî virazênê.

Lavrê no qor camirê zew xocayê lazîmo. Dewizi xo miyanra zewî rîşenê suk. Vanê "So miftirê vaz, wa marê zew sqil bîdo."

Dewiz sino suk. Sîno miftî fet. Miftirê vano, "Ma camî virast. Mayê nêzanê kamî xocê tayinkerê."

Miftî dewizirê vano, "Sîma camî virastê, girweyêdo bol rînd kerdo. Gerek heme cadî key Elîy bibo. Qandê xocay zî... Bewnê, dewda sîmadî kam pak u xaseko ey camirê xocê tayinkerê. Wa o xocay sîmabo."

Dewiz miftirê vano "Berxûdarbê!" wu sukra abiryeno, sino dew.

Cemat fina keydê mixtaridî girwî maşore keno. No dewizo kî sîbî suk, qîsanê miftî inarê vano. Cemat dîşnîşbeno. Kam pak, kam pak niyo? So yîndî pêro piya vanê "Dewda madî Siltan'ra pak u xasek kes çîniyo. Wa Siltan xocay mabo!" Sefaşqê nê qerari Siltan'rê vanê. Siltan zî qebul-kena.

Dîhîrdî mezin ezan dano. Dewizi pêro piya sînê camî. Siltan zî fis-tanêdo xasek dana xora wu heme cayê xo altunana keno pîr. Vernîda cema-tîdî vîndena wu başley nîmazî keno. Siltan kî sans secde, xîşxîşîya al-tînanêdê cî çîhar çorêmedê camîdî aşnaweyena. No hesab cemat kîstêra te-maşey Siltan, kîstêra zî gostareya xîşxîşîya altînanêdê cî keno wu nîma-zî qedînenê. Herg ke bol beno şa. Vanê "Ela kesî bê camî nêverdo. Ela wa Siltan'ra zî razîbo kî marê xocayîn keno!"

Wîna hirê çîhar mengî ravêrenê. Rozê miftî vano "Hele sîra a dew, camîya înan êmbarîkkera. Hele bewniya êyê sekenê?"

Miftî wextê yasî reseno dew. Rast sino camî. Camîdî miftî weyneno kî zu cînfêkêda xasek amê, kewt ceratî ver u başley nîmazî kerd. Miftî meht maneno. Lavrê vengê xo nêkeno. Nîmaz qedîyeno.

Bahê nîmazî miftî cematirê vano:

"Sîma nêzanê dîndê madî çîyo wîna gûnsayo? Qe cînîra xocê beno?"

Cemat zî vano:

"Miftî Beg, ma tora perşkerd, to marê va "Kam pak u xaseko, ey ta-yinkerê. Qandê coy ma zî Siltan'a xasek tayinkerê."

Miftî vano:

"Mî sîmarê nêva cîni tayinkerê. Mî va camêrdan miyanra zewî xocê ta-yinkerê."

Cîmatî miyanra zewê xo çekeno werte, vano:

"Welay e zî zey miftî dîşnîşbeno. Mî zanayê no girwedî çiyêdo çewt esto. Sebebê cî zî noyo: Çî kî, Siltan fek u rî siyê êrd u xîşxîşîya altînanêdê cî ameyê mîse, zey Miftî Beg'i zerîda mara zî çîyo ar ravêrdê."

Na qîsa sero mîlet pêro piya wîyena. Miftî zî beno sîp u sur. Vano:

"Wa Ela belay sîma bîdo!" wu dew terkkeno.

EZ BÊ WELAT NÎNO

USXAN

Dîsmenî ez guretnê
Dest lingê mî gîredayî
Horte dewede dayve miro
Verva domonunê mî
Merdenê mirê wes ame
Cigerê mî bî leteyî
Domonê mî ke bervay
Gîrêde, dest lingunê mî grêde
Mî benê erzenê zîndanê Xarpêt'i
Werwayo, zar u rwto
Ama bê welat nîno
Ne sîmara terseno
Ne kî dara saera
Merdenê ke ama sewetê na welatî
Xêr ama çîmunê mî sero.

KAM KISIYA?

Hard
Asme
Dar ber
Pêro mara herediyo
Kotra vejîya na duma
Na veng
Na roşt
Na duma
Onca
Onca mara
Kam kisiya?

USXAN

MA HA YENÊ

Mihê ELİŞAN

Ma surbi, ma ha yenê
Ma kî sey virson zî bêrê
Ma kî sey laser zî bêrê
Ma kî sey bombêr zî bêrê

Ma debî ma ha yenê
Ma yenê xerepnenê
Ma yenê vîrazenê
Xirbo ma a-onenê

Ma xendeko kenanê
Him bono ma dekenê
Banon xo ma virazenê
Ma pintino geber kenê

Baqoz ma xelâskênê
Xelkê xo ma xelâskênê
Bîndeston gon wêrdora
Bin lingon xenzîrora

Ma surbi, ma ha yenê
Guneş ma sey ew bêro zî
Rêyna kî zî ma ageyr
Tepya ageyrayîşê ma

Kar zaf mal bibu zî
Kak reyna bigî xû çima
Hûkmato teresbabra
Ma gerek zî bipersê

Besabê xoyo verên u peyên
Waseş Şêx Seid u Seyid Rîza'y
Ma gerek biyarê ca
En deyn ha serê mîdew

Aya roc mîra durî niya
Sûrbuney ma pilbiya
Nîzdîra ku bitequ
Terêsî wu ciyatî

Pêrîzî kî bewlî libî
Zomay u veyvekî ma
Xo pêrîkî bixemelm
Semedê felatey welat

Ma surbi, ma ha yenê
Ien hesabê xo vînenê
Zalimora zî persenê
Gun verdora zî persenê

Ma surbi, ma ha yenê
Ma debî, ma ha yenê
Tîfîngê ma vengî niyê
Gûley ma sey xo bigu

Geley wayon u brayo
Destê xo bidînê yemno
Rocê ma nezdi biya
Destê xo bidînê yemno

Geley karkeron u dewuco
Destê xo bidînê yemno
Geley mahmuran u misyayo
Destê xo bidînê karkero.

LACÊ MI *

Mihê ELİŞAN

Lacê mi, şo bîres ombesçnê xo
Ombagondê xora tepya memon
Mî tî semedê ena roc ardê dinya
Şo lacê mi, so!
Semedê welatî so
Semedê nomîsî so
Soz sozê cermêdonew
Ena her çend seserîyo cîzena
Bin lingondê dişmeno gunwerdîdî
Hesir çîmê nalîno cîzî
Bînd nêomay vîndertîş
Gunî sey ew rîşay
Laser bînd nêvîndert
Herba Şêx Seid'îdî
Dewon ma weşayî
Şar ma kîstî
Nomîs kerd bîne payondê xo
Keyney u veyvekê ma xerepnay
Bê bextey dişmeni
Ma xo vîra nêkerda
Mî tî semedê ena roc kerdê pil
Cîcey xo semedê ena roc da to
Ax u kûlî sîney mîra vec
Derdê dişmeni hin nîno ontîş
Beso beso en zîllî!
Xo tepya med lacê mi
Şîte mî wa torê helalbo
Şo, rayer to wa akêrdebo
Oxîr to keyreb
Goştareya mî bîk
Bê bextey zafey
Hayey to wa tobo
Hayey to wa ombazan tobo
Xo tereson u bê bextora bipaw
Eno rînd dek xo sere
Dişme him bê bext
Hemîz tereso
En vaşey wa to goştîbo
Mendişê bîndesteya ma

Bê bextey, teresey dişmenîrîya
Inçnê ma nêzonaye verda
Nêzonayey lez xapiyen
Wa heme çî to vîrdîbo
Cîronê ma Êrmenî'yo
Bê bexteyîd qîrkerd
Herb Şêx îz reyna
Bê bextey, mîzewîrey u
Delawerera gîrewt
In çî çînêbinse
Hûkmê nêşekayîz
Mêd bîd pêro
Tereson u bê bexto
Kê ma xerepna
Ma ardî ena roc
Ez pey inono kî
Şîma verra rînd
Şîret bîpîse
Hîmay ha paştay şîmadew
Roca şîma durî niw
Ez drêy keno şîmsro
Paştay şîma veng niya!..

(*) Eslê na helbest zaf dergo ew zaf weşo. Helbestîdî may u lazê cî qîsey kenê. Laz, semedê leji marda xora îzîn wa-zeno. Ew maya cî cîrê cîwab dana... Helbesta corên, zew qîsîmê na helbestê dergo. No qîsîmîdî may lazê xore cî-wab dana...

CEMÊ SEY MOMIDAN*

ZILFİ

Sonde sonde sonde
Bra bra sonde
Hewnê mordemî wes yêno
Filanunê Sey Momidande

Cemê Sey Momidano
Bra Hemed na gavano
Amune ke sêri dewê
Pepug mirê biwano
Va ke: "Çi sino, çî şiwano
Tede miz u dumano

Cemê Sey Momidano
Bra lemin na hêniyo
Piro, çî kotarê mi dime
Mâl u gayê to mi ver niyo
Çiralixê ke mi dobe to
Çiralixê raa Haq'iyo

Cemê Sey Momidano
Bra na kêrêrê bele
Vano: "Piro eskerî ma ser meya
Meke wertê ma mezele
Ma name zuvinira
Ax zuvinî dame wêle
Yê ma pir u tolibêniya
Meke wertê ma mezele

Cemê Sey Momidano
Bra miz u dumano
Va ke: "Ponc teney ginê ro
Iazê brayê to Uşên'i
Çî turi pêra maneno
No dormêde dişmêni sêyr keno
Jê morê polati çiv dano

Cemê Sey Momidano
Bra bra hurdiyo
Vano: "Makinê bolige ravêr bize
Meterisê tolibê mi bicêriyo
Piro, tifangê mi neferunê dewlete mede
Torê çiyê Haq'iyo

Cemê Sey Momidano
Bra Hemed na gavano
Ondêr tever nêkeno
Tifangê Kirmanc'iyo
Iao Xidê Tade ramene
Cisnê pir u rayberê tuyo
Vano: Ponc teney ginê mi
Hode beli nêkeno
Zuye gina buriyê mi
Goni kote çimê mi
Pir u rayber beli niyo

Piro mi dima yena koti
Mâl u gayê to mi ver niyo
Tifangê destê mi persena
Martino beleko newiyo
Ti ke nêyindena yêna
Iyêqê csnê tuyo
Ti ke hewla, honde menale
Yê min ê mi biyê ses
Yê to hona zuyo

Cemê Sey Momidano
Bra navêro, çeto
Vano noverra amo kistene
Seyisê Momid axay
Cendarmê dewlete

Way way way
Bra bra way
Korê Momid axay
Riswetê ke ma ser day
Kincê brayê ho gureti
Dersim'ro fetelnay

NAJNİ ZEYNEME

HESE

Najni Zeyneme
serê na dinade
karo ke kerd,
baro ke ont,
izrav -si tamo ke di,
corî roz nêdi,
Hewnê sewe
çimu nikot,
hafa ke rozê
wela hardi
kote çimu.

MIRÊ AYVO

HESE

Goen estve mezgê mi,
Çigera mi biye xirxê.
Heve ters nêendo serê mide,
Verê dismende vînetayende.
Tomora mi zıye biye hazar,
Hard lerzêno bira hard,
Endî usero
Çayir usero
Welatê u çimen jildo, derey pir sone,
Alo serdra mirçik ame ci,
Ezo çutir boverê mide,
Ezo bê son,
Nu mirê ayiv niyo ke!
Çutir destu giredine,
Kor bîman,
Sefil bîman,
Riyo şao serê hardde
Wayire dost u dismenune!
Hona dest u payê mi este,
Mirê ayiv niyo ke!

(*) Ma na lawk, qeseta ZILFİ'ya hîrêvîna qeydkerda.

KÊ SE VA?

3

KARL HADANK'I VA KI...

Almanira çarnayoxi: Erol SEVER
Ebubekir PAMUKCU

Karl Hadank, zıwanoxêdo Almanizo... Zıwanandê İrani sero tetkikandê xoya sinasyeno. İmbazê Oskar Mann'iyo. Eşîdê Oskar Mann'i, notandê Oskar Mann'i sero girweya wu MÜN-DERATEN DER ZÄZÄ* nuşt. Munderaten der Zäzä, kitabêdo zaf erciyayeyo. Tey fekê Sewreg, Kor, Evcax, Kixi ew Çapakçur'ira nustey v analizê ninan estê... Verqısada kitabêdi, Karl Hadank, pêro tetkikiyê ki xelqê me wu zıwandê ma ser biyê. pêrkinra qal keno wu fikrê xo vano. Verqısa zaf derga ya mado qandê wendoxandê xo lete late AYRE'di binuşim.

I. "ZAZA" WU "DIMLI", NAMEYE XELQI WU ZIWANI SERO

Xelqo , ki mayê etya tetkik kem, di nameyê ci estê. İmbiryanê ci wu xeribi inarê vanê "Zaza", lavrê zıwanê inan dimliyo.

A.

Nê namanra tewr veri etyayeydi qal beno:

Cl. J. Rich 1820'di vıxyobi seyhahat. Lavrê raya ci welatê Zazayanra nê-ravêryêbi. Zazayan sero, qıseyê ki sarira agnawitibi o ina vano. Kista Rich'iya mañnaya "zaza"y "kekec"o , yanê oyo ki fekakerde qısey keno wu qısandê cıra tava fahm nêbeno. (Narrative of a residence in Koordistan. Londra 1836. Cild I, riper 376)

Kelimaya "zaza" di tewri nusyeno: 𐭪𐭫 ew 𐭪𐭫𐭮 . Jos. Markwart nê nuştışê diyêni ze nuştışêdo zaf newe hesabneno wu nuştışê sifitêni qebul keno. "Festgabe Jos. Szinyei zum 70. Geurtstag" (Berlin 1927)'di wina nuşeno (riper 78. Notocêrin 2): "Etya wista Andreas'i garwedê xodi ancına zu xe-

(*) Karl Hadank - Oskar Mann. Mundarten Der Zäzä. Hauptsächlich Aus Siverek und Kor. Berlin, 1932.

leteyê kerda. Merdimirê wini yeno ki Andreas'i cayêdi, ya Oskar Mann'idi yan zi A. v. Le Coq'idi, nameyê "dümlî" wu "dimli" agnawitê. - Etyara isa-ret keno ki awayê nuştışê kelimaya "zaza"y di babetiya -. Merdimdo şıka xo bido nay ser. Fınd, gerek merdim nay bizano ki merdimdo sifitêni ki nuştışê 𐭪𐭫'ıya qal keno Le Coq niyo. E ki ma bawêr biken neşriyatêdo Estambol'i, verê hemin Evliya Çelebi'di kes rastê nê nuştışi yeno. Cild IV, riper 145'idi ze 𐭪𐭫 nusyayo. Cild III, riper 226 u 232'di ew cild IV, riper 74'idi zi ze 𐭪𐭫 mı di. Neyra vêsi Carsten (nameyê diyêni sesera 18) tenya 𐭪𐭫 nuşeno. (Reisebeschreibung nach Arabien. Cild II, riper 417). Ew meslaya diyên zi maya ki, awayê nuştışêdo êrebiya merdim nêseno bewniyo nuştışêdo İrani. Mesela İranizan het qıymetê 𐭪 u 𐭫 , yan zi 𐭪 u 𐭫 , yan zi 𐭪 u 𐭫 wu 𐭫'ıy zewo. Nuştışêdo mayê ilmidı gerek ma xeyalê xo bidim nay ser. O. Mann kürdiya Mukri sero nay nuşeno: Harfê êrebiyê 𐭪 u 𐭫 , yan zi 𐭪 u 𐭫 yê ze "ç" vazyenê. (K. P. F. qısım IV, band III , kısım I, 1906; ew bewni M. Longworth Domes, Popular poetry of the Baloches, cild II, riper 201, 1907. Ew Maximilian Bittner. Die Heiligen Bücher der Jeziden, riper 5b u notocêrin 3. Viyana 1913).

B.

Tewr veri O. Mann qısımê XV-XVI u riperanê 213-215'ê kitabêdo xodi -ki za zakiya Sewreg sero nusyayo- "dimli"ra ze nameyê nê xelqi wu ê zıwandê ci qal keno. Kleineoktovheft, riper 4'di wina vano: "Zazay zıwandê xora ze "dimli" qal kenê." Nezdıyê soyinê sesera 19'i yanê verê O. Mann'i Ermeni Antraniğ sino Zazayanê Dêrsim'i het u nameyo "Dêrsim"u zew kitabêdo nuşeno. Kitabêdo xodi (Tiflis 1900, bewni riper 161, notocêrin 1) nameyê nê zıwanı ra ze "dimli" qal keno. Giroteyo ki mı etyara giroto, ezdo nê girotey qısımê III'yê nê xebatıdi bumısna. P. Lerch (Forschungen, qısım sifitêni, riper XXI)di ida keno ki, dimli tenya eşirandê Tuzik'idi nê, a, eşira Dumbeli miyandı zi qısey bena. Wini aseno ki na idaya ciya diyêndi zu yannışeyê esta. Na zelala ki Lerch'o etya Dimli wu Tirkânê Dumbeliyan keno tê -tewr. Çerê Palu'yo ki ze mıntıqaya Dumbeliyan isaretbeno (k.n.r. riper XXVII, notocêrin 28), na mıntıqa, mıntıqaya ki Dêrsim u Kixi'yê tey, a mıntıqaya. Eyê ki etya, Dimli'yê, lavrê Dumbeli niyê. Seserda verênra marê zaf tetkiki mendê, ki nê tetkikiyê Dumbeliyan wini tayn mıntıqayandı misnenê ki nê mıntıqay Palu'ra zaf duriyê. Vêsiya ci, zıwandê Dumbeliyan sero idaya Lerch'i wu vatena ê tınan -ki siyê na mıntıqa- pêzewmbini nê-tepsena. Ze ki Evliya Çelebi vano (Seyfhatname, 1314/1896, Estambol, cild IV, riper 310, rêz 9 ew riper 311, rêz 13) dola Rizziya mıntıqaya Tirkânbi. Nê malumatıra merdim zano ki zıwanê ninan (yanê ê Dumbeliyan, notê çarnayoxan) hewna wexto tirkibi. Çi ki, ze ki O. Blau'y (ZDMG, cild 12, riper 585, ser 1858) ano werte, seyyaño İbrahim Nimetullah, Dumbeliyê ki eyaletda Sirvan'i wu Hoy'idi, ina Kürd hesabneno, lavrê kista biarra zi xeyalê merdani anesno tirkiya qal kerdışê ina ser. Ze ki Jovannin vano (Dupré, Voyage en Perse, fait dans les années 1807, 1808 ew 1809. Paris 1819, riper 456) eşira Dumbeli tirkî qısey kerdê. Ze ki ez zana, marê wini yeno ki kista zıwanıya problemê rêçêdo Dumbeliyan hewna hal nêbiyo. Malumatê ki B. Nikitin'o dano, ê zi, kitabê ki cordi qalê ciyo beno, eydi nusyayê.

Josef Maukwart (bewni cor, riper 78) çı wext ki zıwandê Dumbeliyanra -ki ina Zaza hesabneno- qal keno, xeletaya P. Lerch'i zi çêno xo ser. Verqı-saya kitabêdo xo "Ermenistano Gêrin u Çımayê Dijle"di (1930) zi Zazayan u Dumbeliyan zew misneno. Ew ida keno ki, ê, mıntıqaya Hoy'ira qewriyayê Dêrsim u Ermenistano Çiharên. Lavrê na idada xodi ne zu wesiqayê misneno ne zi wextê nê qewriyayisi vano. Mıntıqaya Hoy seserda verêndi zu sukêda Imperatoryuma Persi'bi. Na mıntıqa tenya çend seri İstılaya Osmanıyan'di

mend. W. Wise, Tirkane Osmaniyen çî wext Dumbelî na mîntiqsra qewrnayê. Ma diha veri zew tetkikêra gal kerdîbî, kî no tetkik sesera 19'îdî zew Iraniz (Nîmetûllah Çirvanî) u zew Fransîz'î (Jouannin) -kî wîrdîna zî eşîra Dumbelî mîntiqandê Hoy u Selmas'ra sînasnonê- destê nuşyabî. Zew Iran James Morier zî vano, kî ey Dumbelî cêrdê Hoy'îdî mîntiqaya Seker'îdî diyê (A second journey through Persia, rîper 309, Londra 1918). Wertedê sesera 19'îdî albayê İnglîz'î Sheil sîno Iran. O zî eşîra Doombellî eşîranê Azertaycan'î miyandî hesabneno wuvano "Na êşîr 2000 kekeya." (Glimpses of life and manners in Persia. Londra 1856, rîper 396). Hoy, wazatî 450 km. rozakewte dê Palu'îdî manens. Mikuno kî şerbekê werdikêki eşîra Dumbelî'ra bişîrîyê. Iavrê wexto kî Lerch'î tetkikê xo "Forschungen" nuşt, yanê serîdê sesera 19'îdî êsas eşîr mîntiqaya Hoy'îdîbî. Ez nêzana, Jos. Markwart'î do senê îspatkero, kî eşîra Dumbelî mardîmî seni Hoy'ra daya arden u Palu'îdî daya ca. Ze kî Markwart'î waqêda Falhur u Kullîsî'îdî kerdîbî, tetkikê xo yê eşîranê Zaza wu Dumbelîyan sero zî mesel kîsta mînasabetanê folq'lorî, tarîxî ew coxrafîye gêno dest. Bawnî cîldo diyênê na rêz (1930), rîper 54. (Kurdisch-Persische Forschungen, Verlag der Preussischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1930, notê şarnayoxan).

Çî wext fahm bî kî mikunê zew misnayîdê Zazayan u Dumbelîyan -kî tirkî qisey kenê- çîniyo, namêyo "dimlî" sero şîrwayîş diha bî rîhat. Mişoreyo kî "Dimlî" sero -ze namçyê xelqî- abiyabî, ê mişoreydî mî fikrê xo şkerde vatbî. Ew nekê ez senê ê fikrê xo diha rîhat ew diha zelal vaza. Kîsta mîna, ewê bedelyayîşê herfandê "l" ew "m" zaf mikuno kî qîsaya "dimlî", "Dailemî-Dailomî"ra bêro. Mî 1928'îdî (nuştayo kî peynîda cîldo diyênî) teoriya "Dimlî-Dailomî"ra gal kerdîbî. Iavrê hewna mîra zaf veri na teoriya ra gal bîbî. Verê mî, sero 1900'îdî P. C. Andreas'î A. Christen'î destê no taş kerdîbî eşkerê. Ew vist serî verê ney zî Ermenî Antranig Kitabê xo "Dêrsim"îdî (Tiflîs, rîper 161) na teori çekerdîbî werte.

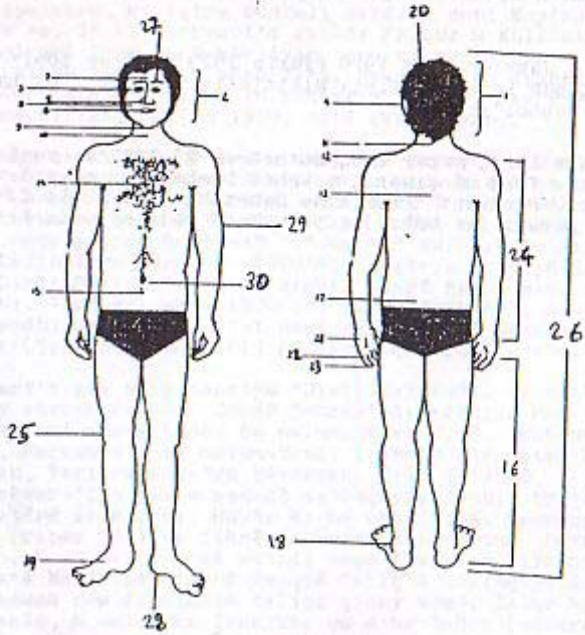
Jos. Markwart'î gos nêna teoriya "Dimlî-Dailomî"î. Ey vatê qay rêçê kelîmayê "zaza"y atropatenîko. Cordê Tebrîz'îdî nezdiyê Merend'îdî dewa Gelinçaya'îdî harresî qisey beno. Ew malumatê kî C. P. Lehmann-Haupt nê zîwanî sero dano, Markwart'î nê malumatandî îcarêdê atropatenîkî diyê. (Kitabo "Ermenistan, Verî ew Rewe"ya pêversan. Cîld 1, 1900, rîper 185). Na idadî sebêbê Markwart'îyo mîhim samedê Gelinçayîyanhu. Ey vatê qay xelqê Gelinçaya cîdêrê Iranîzîbî. Haybî kî na rast niya. Lemmann-Haupt'îdî zew notê esto (rîper 533) kî fikrê Markwart'î keno puç. Iavrê Markwart'î no not nêdiyo. S. G. Wilson nê notîdî vano (Persian Life and Customs, rîper 50) kî wextê Nadîr'îdî taynê xelqê Taliç'î Gelinçaya'îdî danabî ca, ew no xelqo hewna zew diyalektê taliçî qisey keno. Xelqo kî etya sero qiseyê benê, no xelqo kî Iranîzîbî wu diha bahêdo (sesera 18'îdî) Azerbaycan'îdî danayîbbî ca, obî. Ê wextandî Nadîr Şah'î nîme-cêrdê Azerbaycan'îdî -kî mîntiqaya Tirkanebî- wu nezdiyê dola Rîzsiya'îdî Iranîzî dayê ca. Ze kî mayê zam, êyê kî diha cêrd ronîstê, ê zî rozawêdê Merend'îdî ew mîntiqayandê Selmas u Lek'îdî danayîbî ca. Nêyê kî newe amayîbî, nîna Tirkane miyandî zîwanê xo xo vîra kerd ew çaxo kî Sheil geyrayê (1836), o wext înan rewneyo tirkî qisey kerdê. (Bawnî JRGS, cîld 8, Londra 1838, rîper 55). V. Minorskiy, Toumarîs'î sero, tetkikê xodî (Revue d'Historie des Religions 1928, rîper 105) idada Markwart'î -atropatenîkîbiyayîşê rêçêdê zazakî- vero weziyet çîrotbî: "... kî bilhassa sesera 10'îdî Rûkmê Dailamîtan asyayê. Cayê ronîstêdê Salmansano êsası hewna Dilmakan, yanê ze suka Dailamîtan vaziyena." Zew cayê ronîstê diha esto. Seredo kî no ca tam mîntiqada Fixî'deyo, no diha mîhîmo. Henrich Kiepert'î no ca xebatêdê C. Haussknecht'îdî (Rarten im Orient, 1865-1869, xerite 2 -Ermenistano Cêrîrî-) cordê Palu'îdî (qünca corêna xeritîdî) namêdo "Dilimîlî"ya dabî. Xeritêdê H. B. Lynch u P. Oswald'î "Map of Armenia and adjacent countries"

es'îdî (ilaweyê "Armenia", Londra 1901) teneyê cordê 39 derece parêlêla corêna u rozakewteê Greenwich'îdî meridyena 40'îdî, dormaredê awda Kixî'dî zew dereyê kîsta dewa Dilemî esta. Zew xeritêdî zî -kî no xerite Estambol'îdî Qenaat Kitaxanesî'dî ewê tirkî çap biyo wu miqyasê cî l: 400 000'o- na dew ze "كور" name gêna. (A "Kor"ê kî O. Mann'î ewza zîwanê dimlî (zaza) sero tetkikî kerdîbî, a 30 km. rozakewteêdê na dewdî manens.) Markwart'î qe xeyalê xo namêdê nê cayê ronîstêni, yanê "Dilimîlî" ser zî nêdayo.

1) B. Nikitin zî J. A., Janvier-Mars 1929 (Paris 1929), rîper 109ff'îdî şûpeya weyneno malumatandê Lerch'î. Kîsta Nikitin'îya (rîper 110) namêyê eşîra Donbolî, qeleya Donbol'îra yeno.

2) "Huschardzan" (Viyana 1911, rîper 295, notocêrîna 2) 1927'îdî vatê kî adariyo kîhan yan zî zew fekê nê zîwanî, zîwandê Dumbelîyan miyandî qise biyayîşê xo ramitê. Jos. Markwart "Ungrische Jahrbücher"îdî (cîld IX, 1 Nisan 1929, rîper 93) zazakî (ze adari) diyalektanê medî miyandî hesabneno.

WICUDÊ MERDIMÎ

1 - Sere, sere	15 - pize
2 - ri, ri	16 - pay, çeki
3 - çim	17 - qor, qorik, qeneste
4 - goa, goe, kiçe	18 - kate ling, gozek, kevek
5 - pîrnîk, zîncî, zînc	19 - link, ling
6 - fek	20 - kîjîk, por
7 - çare	21 - dest
8 - alîgk, aluşk, gûm, bep	22 - îngîst, engîst, gîst, fîst, bigîk
9 - çare, çenge, çenîk	23 - nengu, nenîk, nengî, nênnî
10 - mal, boxez, qirik, qirtîke	24 - pol, qol, herme
11 - peyê malî, vîle	25 - cake, saqe, zonî
12 - serê pol, dosî, pîl	26 - wîcud, leş, laş, lesî
13 - mune, miyane, poşt, pastî, mêne	27 - bûrî, birwey, burî
14 - sêne, sing, şene, sine	28 - palsna, pasna, balîsnek
15 - pize	29 - pazî pazî, paz
	30 - mêke pize, nak

WINA XEYLƏ GƏYRƏ...

EZ BİYA VƏYŞAN, HALI..
EYTA ZU FIRUNƏ ESTƏ. SIRA XORƏ
NAN BİGİRƏ!...

22

23

23

Dıwamə ci əsto.

DI BEYANNAMEY

Moslada Dərsim'i sero ma 4 Adar 1987'di Stockholm'di tirki wu swədiya di beyannamey vilakerdi... Wırdına beyannameyē cərdi...

AYRE

MƏCMUAYA ZİWANİ

Kamuoynuna,

Tüm dünyanın, Güney Afrika'daki ırkçı yönetimi lanetlediği bugünlerde T.C. yönetimi, dünyada eşine az rastlanır kirli oyunlarını Dərsim'de yine uygulama hazırlıkları içindedir. Bugünlerde Dərsim'de 234 köy, eviy-le, insanıyla, dili, inancı ve kültürüyle haritadan ve tarihten silin-mek üzeredir. Halkımızdan binlerce insanın Batı Anadolu'da Türkler ara-sına serpiştirilerek dil, kültür ve inançlarıyla asimile edilmelerinin planları yapılıyor Ankara'da.

Bu, halkımızın uğradığı ilk sürgün olayı değildir. Türkiye'de, Türkler-den başka halkların varlığına tahammül edemeyen soven T.C. yönetimleri şimdiye dek defalarca bizleri memleketimizden koparıp Türklerin arasına daşınk olarak serpiştirdiler. Bunu yaparken de kimi zaman gerçek iğrenç amaçlarını sinsice gizlemeye çalışırken, çok kez de bu amacı açıkça söy-lemekten çekinmediler.

Örneğin şu tümcelere bakalım:

"Türk kültürüne bağlı olmayanları toplu olarak kasabalara ve serpiş-tirmek suretiyle Türk kültürü köylere yerleştirmeye..."

"Türk tabeasından olup da Türk kültürüne bağlı bulunmayan aşiretler fert-lerinin dağınk olarak 2 numaralı mantıklara yerleştirilmesi..."

"Türk ırkından olmayanların serpiştirme suretiyle köylere ve ayrı mahal-le veya küme teşkil edemeyecek şekilde kasaba veya şehirlere iskani mec-buridir."

Bu tümceler, mecburi iskan yasalarında yer alan maddelerden sadece birka-çıdır...

Her şey apaçık ortada. Türkiye'yi yönetenler bizim dilimize, kültürümüze tahammül edemiyorlar. Onlar çok açık olarak şoven ve gericidirler. Kendi topraklarımız üzerinde kendi dilimizle türkü söylememiz onları çileden çıkarıyor. Kendi memleketimizde söz sahibi olup onların sömürgeci ağlarını parçalayacağımızdan korkuyorlar. Ve işte bunun içindir ki bizi halâç pamuğu gibi sağa sola savurup duruyorlar.

Tarih boyunca bunlar toplarıyla, tüfekleriyle, kaleleriyle, kitaplarıyla üzerimize akın üstüne akın yaptılar. Şimdiye dek bizi 25 defadan fazla memleketimizden alıp yaban ellere sürdüler. Asimile olmamızı, dilimizi, kültürümüzü unutup Türleşmemizi istediler. Ama istedikleri sonucu bir türlü elde edemediler. Edemeyecekler de!.. Dörsim'in sarp dağları i-lelebet bizim türkülerimizle çınlayacak, bunu önlemeye kimsenin gücü yetmeyecektir!

Sen, demokrat insan!.. Hangi ulustan olursan ol, demokratlık onuruna layık olmak için sesimize kulak ver! Bir halk, kendi toprakları üzerinde varlığını sürdürebilme mücadelesi veriyor. Sözünle, kaleminle bu mücadeleye destek ol! Sahibolduğun tüm olanakları kullanarak işbirlikçi, gerici, şoven Üzal hükümetinin, doğrudan halkımızın varlığına yönelik olarak tezgahladığı oyunları lanetle!

Sen, Türk demokrati!.. Gericici, şoven, işbirlikçi yönetimlerin yıllarca sana reva gördüleri kara lekeyi sil artık! Bir insan olarak, komşumuz olarak sen bu kara lekeye layık değilsin; bunu biliyoruz. Ama devletin bu şoven karakterini değiştirmeye yönelik olarak aktif mücadele vermedikçe bu kara lekeden kurtulamayacaksın, bunu unutma. Seni temsil ettiklerini iddia edenlerin, başka halkların onurlarıyla oynayarak senin onurunu ayaklar altına almasına izin verme!

Sen, cefakar halkımızın fedakar aydını!.. Yüzyıllar boyu ezilen, sömürülen ve katledilen bir halkın aydını olmakla, yükümlü bulunduğun görevlerin bilincinde misin? Başını avuçlarının içine al ve düşün! Üzal yönetimimizin uyguladığı planladığı toplu sürgün olayını düşün! Funzer kıyılarının aniden sessizleştiğini düşün! Çocuklarımızın, bacılarımızın, anne ve babalarımızın Batı Anadolu'da horlandıklarını, memleket özlemleri için için ağladıklarını düşün! Ve... Ve onların kendi dil ve kültürlerine yabancılaştıklarını düşün! Tüm bunları düşün ve kalk ayağa! Sürgün olayını, kirli, kara bir çarçaf gibi ser kamuoyunun önüne!

Kahrolsun her türlü gericilik!..

Kahrolsun şovenizm!..

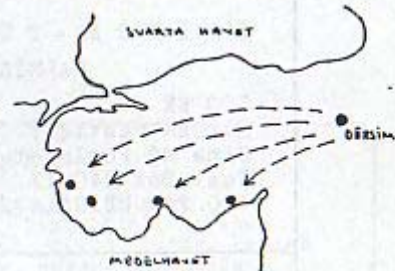
Redaksiyon

AYRE

VECMUAYA ZIWANI

Till allmänheten,

Just nu, när hela världen fördömer Apartheid regimen i Sydafrika sätter turkiska regeringen i gång med en av sina värsta planer i Dörsim... I de här dagarna kommer 234 byar att suddas bort från kartan och historien med sina människor, hus, språk, tro och kultur. I Ankara har regeringen planer att assimilera vårt folk med vårt språk, vår kultur och tro.

Det här är inte första tvångsförflyttningen sker med vårt folk. De chauvinistiska turkiska regeringen kan inte acceptera andra folks existens i Turkiet. De har gång på gång skilt oss från vårt land och spridit ut oss bland turkar. När de gör så här försöker de ibland dölja det riktiga syftet, men ofta brukar de förklara det direkt.

Låt oss se på de här meningarna till exempel:

"De som inte har turkiskt kultur måste utspidas till byar och förorter med turkisk kultur. Och göra det på det sättet att de inte bor gruppvis på samma orter..."

"De som är turkiska medborgare men inte har kontakt med turkiska kulturen måste utspidas och de måste tvingas att bo i det andra bosättningsområdet med spridande sett."

"Den som inte är ursprungligen Turk alltså de som inte kommer från den turkiska rasen måste utspidas till olika byar, förorter och städer så att de inte kan bilda grupper..."

De här meningarna är bara några av de många paragrafer som står i lagen om tvångsförflyttning.

Allting är så klart. De som regerar i Turkiet tål inte vårt språk och vår kultur. Det är så klart att de är chauvinister och reaktionärer. De blir galna av att vi sjunger på vårt eget språk i våra egna trakter. De är rädda att vi någon gång kommer att ta oss ur deras kolonialistiska nät. Och det är därför de kastar oss hit och dit.

De har gång på gång attackerat oss med sina kanoner, gevär, pennor och böcker. De har förvisat oss mer än 25 gånger fram till idag. De vill assimilera oss och göra oss till turkar. Men det lyckade aldrig med. De kommer aldrig lyckas heller. Dörsims berg kommer att genljuda av våra sånger för alltid och ingen kommer någonsin att kunna stoppa det.

Du, som är demokrat! Hör på oss, vilket folk du tillhör. Hör på oss om du är demokrat. Ett folk kämpar för att bevara sin existens på sin jord. Stöd dess kamp med ditt ord och penna! Fördöm de chauvinistiska, reaktionära Üzal regeringens planer som direkt handlar om ett folks existens. Fördöm detta genom att använda varje möjlighet du har.

Redaktion